

ШАНОВНІ КОЛЕГИ ТА ЧИТАЧІ ГАЗЕТИ «ПРАВО І ПОРЯДОК»!

Прийміть щирі вітання з нагоди найголовнішого свята нашої держави —

Дня незалежності України!

Проголошення незалежності 20 років тому реалізувало вікові прагнення народу до національного відродження і духовної свободи, відкрило шлях до економічного зростання та культурного піднесення.

Роки незалежності стали випробуванням для українців на зрілість, мудрість та стійкість життєвих принципів. Нині ми усвідомлюємо, що творення держави - її сьогодення і майбутнього — наш спільний обов'язок. Переконаний, що відданість своїй справі, високий професіоналізм, відчуття патріотизму стануть надійною запорукою створення Української держави європейського зразка.

Тож від щирого серця і від усієї душі зичу здоров'я, щастя, добра, достатку, миру, щедрої долі, сили і наснаги в усіх Ваших справах і нехай мрія про краще майбутнє окриляє Вас на нові звершення, на нові добрі починання, в ім'я соборної, незалежної та демократичної України, надійної запоруки добробуту й щасливого життя її народу.

З повагою,
Начальник Головного управління юстиції у Закарпатській області
П.М. Ільницький

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО СВОБОДИ І НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Історія державотворення на землях сучасної України має багатовікову традицію. Уже впродовж двадцяти років ми будуємо незалежну українську державу. З одного боку для багатовікової історії українського народу це досить короткий термін, з іншого — ці роки довели зрілість української нації в її самостійному державному поступі після довготривалих десятиліть бездержавного митного.

Це реалізація давньої мети багатьох поколінь кращих представників українського народу. Сприятливі зовнішні обставини дали можливість українському суспільству наприкінці ХХ століття розкрити свій державницький потенціал і здійснити цю мету.

24 серпня 1991 року Верховна Рада України проголосила Акт незалежності України і стала діяти як повноправний орган незалежної дер-

жави. Було визнано необхідним створити Збройні сили України, митну та прикордонну служби, прискорити формування Конституційного Суду. Урядові доручено організувати перехід у власність України підприємств союзного підпорядкування, запровадження обігу власної грошової одиниці і забезпечити її конвертування.

У цей короткий період незалежної України було ухвалено найважливіші законодавчі акти: Декларація прав національностей України, Закон України «Про громадянство України», Закон України «Про свободу совісті і релігійні організації» тощо. 1992 року були затверджені Гімн, Прапор і малий герб України — тризуб.

Проте, найважливішим здобутком законодавчого процесу стало прийняття Конституції України. Ще в червні 1991 року Верховна Рада УРСР затвердила концептуальні

положення майбутньої Конституції. Концепція виходила з принципів проголошених Декларацією про державний суверенітет України. Створена парламентом Конституційна комісія почала роботу над текстом Основного закону. З метою запозичення всього найкращого і перевіреного досвідом вивчалися конституційні напрацювання зарубіжних країн і багатовікова практика українського народу. Конституція України була ухвалена 28 червня 1996 року. Її ухвалення заклало основи становлення України як демократичної, соціальної і правової держави.

Шляхи незалежності та свободи, політичної самостійності проходять через зростання національної самосвідомості, розуміння національного, економічного і культурного відродження народу України. Єдино можливим шляхом до добробуту, досягнення справжнього прогресу й

гармонії є подальше удосконалення і розвиток системи освіти країни.

Відзначаючи День Незалежності, ми маємо можливість ще раз проаналізувати пройдений шлях, оцінити ті можливості, які постають перед нами в сучасних умовах. Маємо пам'ятати, що у вирі революцій і війн перед українцями кілька разів поставала можливість побудувати власну державу, проте, незгода політиків, відсутність єдності дій, плідної, конструктивної співпраці завжди руйнувала ці надії. Цей простий приклад підтверджує незаперечну істину, суть якої полягає в умінні єднатися і разом долати перешкоди заради спільної мети.

Начальник
Головного управління юстиції
у Закарпатській області
П.М. Ільницький

ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

День Незалежності України — головне державне свято України, що відзначається щороку 24 серпня на честь прийняття Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України, що прийнято вважати датою утворення держави Україна в її сучасному вигляді.

Уперше День Незалежності України було відзначено 16 липня 1991 року — в пам'ять про те, що рік тому — 16 липня 1990 року — Верховна Рада Української РСР ухвалила Декларацію про державний суверенітет України. Одночасно того ж 16 липня 1990 року Верховна Рада Української РСР ухвалила постанову «Про День проголошення незалежності України». В ній зазначено:

Зважаючи на волю українського народу та його одвічне прагнення до незалежності,

підтверджуючи історичну вагомість прийняття Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 року,

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки постановляє:

Вважати день 16 липня Днем проголошення незалежності України і щорічно відзначати його як державне загальнонародне свято України.

Згодом, 18 червня 1991 року, було внесено відповідні зміни до статті 73 Кодексу законів про працю Української РСР, унаслідок чого в переліку святкових днів з'явився запис: «16 липня - День незалежності України».

Оскільки 24 серпня 1991 року Верховна Рада Української РСР ухвалила Акт проголошення неза-

лежності України, який 1 грудня 1991 року підтвердив народ на Всеукраїнському референдумі, виникла потреба змінити дату святкування Дня незалежності України. Тож 20 лютого 1992 року Верховна Рада України ухвалила постанову «Про День незалежності України». В ній зазначено:

Зважаючи на волю українського народу та його одвічне прагнення до незалежності,

підтверджуючи історичну вагомість прийняття Акта проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року,

Верховна Рада України постановляє:

1. Вважати день 24 серпня Днем незалежності України і щорічно відзначати його як державне загальнонародне свято України.

2. Постанову Верховної Ради Української РСР «Про День проголошення незалежності України» від 16 липня 1990 року вважати такою, що втратила чинність.

Відповідно до цього 5 червня 1992 року Верховна Рада України постановила: у частині першої статті 73 Кодексу законів про працю України слова «16 липня — День незалежності України» замінити словами «24 серпня — День незалежності України». Тому від 1992 року День незалежності України щороку відзначається 24 серпня.

Головний спеціаліст
відділу державної реєстрації
нормативно-правових актів,
правової роботи, правової освіти та
систематизації законодавства
Н.С. Ковач

УТВОРЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ. РЕФЕРЕНДУМ 1 ГРУДНЯ 1991 РОКУ

24 серпня 1991 р. Верховна Рада України прийняла історичний документ виняткового значення для долі українського народу – Акт проголошення незалежності України. У ньому зазначалося: «Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною у зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року, продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні, виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами, здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада урочисто проголошує незалежність України та створення самостійної української держави – України. Територія України є неподільною і недоторканою. Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення».

За Акт проголосувала абсолютна більшість депутатів Верховної Ради. УРСР перестала існувати. На геополітичній карті світу постала нова самостійна держава – Україна.

На підтвердження Акта проголошення незалежності Верховна Рада України вирішила провести 1 грудня 1991 р. республіканський референдум. Він був потрібен, щоб нейтралізувати політичні спекуляції противників української незалежності, особливо у східних і південних областях республіки, які заявляли, що народ буцімто не підтримує Акт про незалежність. Союзне керівництво на чолі з Президентом СРСР М. Горбачовим, не втрачаючи надій на укладення нового союзного договору, вело активну роботу в цьому напрямі. Крім того, світове співтовариство не

поспішало з визнанням самостійності України, вичікуючи, як розгортатимуться події. На всеукраїнському референдумі кожен громадянин мав чітко відповісти «Так, підтверджую», або «Ні, не підтверджую» на запитання: «Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?»

Із 37885,6 тис. громадян України, котрі були внесені до списків для таємного голосування, взяли участь у голосуванні 31891,7 тис. (84,18%). Із них позитивно відповіли 28804,1 тис. виборців (90,92%). Зокрема, у Криму відповіли на запитання референдуму «Так, підтверджую» 54,19% громадян, у Севастополі – 57,07%; у Донецькій, Луганській, Одеській, Харківській областях підтвердили Акт про незалежність понад 80% виборців; в Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській, Волинській, Рівненській, Житомирській, Київській, Хмельницькій, Черкаській, Вінницькій областях за незалежність проголосувало понад 95%, у решті областей – понад 90% громадян.

За результатами референдуму вже ні в кого не могло бути сумніву, чи український народ хоче мати свою самостійну державу. Втретє за 350 років від Визвольної війни середини XVII ст. Україна здобула самостійність. Головним завданням стало збереження незалежності й суверенності Української держави, недопущення помилок, зроблених на двох попередніх етапах існування державності, – у середині XVII ст. і в 1917–1920 рр.

*Головний спеціаліст відділу нотаріату та контролю за наданням правничих послуг
Головного управління юстиції у Закарпатській області
Юрій Савчук*

ГАРАНТІЇ СУВЕРЕННОСТІ В ОСНОВНОМУ ЗАКОНІ УКРАЇНИ

Згідно із ст. 1 Конституції, Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною і правовою державою. Суверенність конституційного ладу полягає насамперед у визначенні, встановленні конституційного ладу народом і можливості його зміни лише волею народу. Право визначати й змінювати конституційний лад України, зазначається у ст. 5 Конституції, належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами.

Одночасно в статті 157 Основного закону зазначено, що Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина або якщо вони спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України.

Конституція України не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Встановивши відносно спрощений порядок внесення змін до розділу II Конституції України, законодавець на розв'язок вимог щодо визнання прав і свобод людини невідчужуваними та не порушними, а також недопустимості скасування конституційних прав і свобод (статті 21, 22 Конституції) категорично заборонив внесення будь-яких змін до Конституції України, якщо вони передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

В даному питанні Україна сприйняла хоча і не поширений, але надзвичайно позитивний конституційний досвід ФРН і Російської Федерації. Світова практика свідчить про те, що демократичний процес є непередбачуваним за своїми наслідками. Історія неодноразово доводила, що за допомогою демократичних виборів до влади можуть прийти сили, які відкрито чи приховано сповідують ідеологію тоталітаризму. Підстави для такого побоювання існують, оскільки ст. 5 Конституції Украї-

ни виключно за народом закріплює право визначати і змінювати конституційний лад в Україні. На заваді таким спробам Конституція України поставила принципи непорушності основних прав і свобод людини і громадянина.

Аналогічна заборона стосується змін до Конституції України, якщо вони спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України. Заборонивши внесення до Конституції таких змін, законодавець тим самим гарантував передусім реалізацію Акта проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р., яким проголошено незалежність України та створення самостійної Української держави, а також встановлено, що територія України є неподільною і недоторканою. Запровадженням цієї заборони законодавець також забезпечив додержання положень ст. 1 Конституції, відповідно до якої Україна визнана суверенною і незалежною державою, та ст. 2, яка зазначає, що суверенітет України поширюється на всю її територію, яка в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою.

Також можна відмітити ще одне надзвичайно важливе положення – Конституція України не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану. Встановлення цієї заборони обумовлено необхідністю максимального забезпечення правопорядку в умовах, які породжують нестабільність і напруження в суспільстві і державі, а також складністю або навіть неможливістю забезпечити дотримання усіх передбачених Конституцією процедур, які необхідні для внесення таких змін.

*В.о. начальника відділу документування, контролю виконання та звернень громадян
Головного управління юстиції у Закарпатській області
Д.С.Андрощук*

АКТ ПРОГЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ – ПРОДОВЖЕННЯ ТИСЯЧОЛІТНЬОЇ ТРАДИЦІЇ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Останнє десятиріччя ХХ століття ввійде в історію вельми суттєвими геополітичними змінами. Серед нових політичних реалій — утворення Української незалежної держави з-поміж інших країн пострадянського простору.

Верховна Рада Української РСР 16 липня 1990 року прийняла документ історичного значення — Декларацію про державний суверенітет України. Декларація складалася із вступу (преамбули) та десяти розділів: I. Самовизначення української нації. II. Народовладдя. III. Державна влада. IV. Громадянство Української РСР. V. Територіальне верховенство. VI. Економічна самостійність. VII. Екологічна безпека. VIII. Культурний розвиток. IX. Зовнішня і внутрішня безпека. X. Міжнародні відносини.

У Декларації записані слова: «Верховна Рада Української РСР, виражаючи волю народу України, прагнучи створити демократичне суспільство, виходячи з потреб всебічного забезпечення прав і свобод людини, шануючи національні права всіх народів, дбаючи про повноцінний політичний, економічний, соціальний і духовний розвиток народу України, визнаючи необхідність побудови правової держави, маючи на меті утвердити суверенітет і самоврядування народу України, проголошує

державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах».

Далі зазначалося, що Українська РСР як суверенна національна держава розвивається в існуючих кордонах на основі здійснення українською нацією свого незвід'ємного права на самовизначення. Українська РСР здійснює захист і охорону національної державності українського народу. Будь-які насильницькі дії проти національної державності України з боку політичних партій, громадських організацій, інших угруповань чи окремих осіб переслідуються за законом. «Громадяни Республіки всіх національностей, підкреслювалося у Декларації, становлять народ України. Народ України є єдиним джерелом державної влади в Республіці».

Українська держава «забезпечує рівність перед законом усіх громадян Республіки незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної приналежності, статі, освіти, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, роду і характеру занять, місця проживання та інших обставин». Територія Української РСР в існуючих кордонах є недоторканою і не

може бути змінена та використана без її згоди. Національним багатством країни володіє, користується і розпоряджається тільки народ України, тощо.

Незважаючи на прийняття Декларації про державний суверенітет, Україна продовжувала залишатися у складі СРСР, хоча з цього часу діяла самостійність. Впродовж короткого часу (з літа 1990 року до літа 1991 року) Верховна Рада УРСР прийняла близько 40 законів і 68 постанов з різних аспектів економічної політики.

Розпочався новий етап — етап загальнодемократичної революції, розпочався незворотний процес суверенізації республік СРСР.

Завершенням даного етапу історичного і політичного розвитку нашої держави стало прийняття на позачерговій сесії Верховної Ради УРСР 24 серпня 1991 року надзвичайно важливого для долі народу історичного документу — Акту проголошення незалежності України, в якому підкреслювалося:

«Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року, продовжуючи тисячолітню традицію державотворення на Україні, виходячи з права на самовизначення, передбаченого

Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами, здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто проголошує незалежність України та створення самостійної української держави – УКРАЇНИ. Територія України є неподільною і недоторканою. Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України. Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення».

На підтвердження акту проголошення незалежності 1 грудня 1991 року було проведено республіканський референдум. За результатами референдуму вже ні в кого не могло бути сумніву, що український народ хоче мати свою самостійну державу.

Таким чином, 24 серпня 1991 року Українська Радянська Соціалістична Республіка перестала існувати, а на геополітичній карті світу постала нова самостійна держава — Україна.

*Завідувач сектору представництва інтересів держави та органів юстиції в судах
Головного управління юстиції у Закарпатській області
Світлана Росоха*